

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

THE INNOVATION ECONOMY

Electronic Scientific and Practical Journal

2025 / 4

@QMI_Instituti

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225 - uy

www.kstu.uz
www.ojs.qmii.uz

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

3-jild
4-son
sentabr, 2025

September 2025
Volume 3
Number 4

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

THE INNOVATION ECONOMY
Electronic Scientific and Practical
Journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

ojs.qmii.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi o'rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qarshi davlat texnika universiteti

Mas'ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Qarshi davlat texnika universiteti

Texnik muharrir:

F.F.Haqqulov, PhD

Qarshi davlat texnika universiteti

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko'chasi 225-uy

Tel.: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@qmii.uz

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Овчиников Виктор Николаевич – i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Солодовников Сергей Юревич – i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Сидоров Виктор Александрович - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Шевченко Игорь Викторович - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullayevich - i.f.d., professor (Qozog'iston davlat texnologiya universiteti)

Samandarzoda Iskandar Hakim - i.f.d., i.f.d., professor (SH.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Гибадуллин Артур Артурович Национальный исследовательский университет Московский энергетический институт

Войнаш Сергей Александрович Казанский приволжский (федеральный) университет

Пуляева Валентина Николаевна Финансовый университет при Правительстве РФ

Морковкин Дмитрий Евгеньевич Финансовый университет при Правительстве РФ

Садриддинов Манучехр Исмолиддинович Международный университет туризма и предпринимательства Таджикистана, Душанбе

Перская Виктория Вадимовна директор Института исследований международных экономических отношений, Финансовый университет при Правительстве РФ

Молчанов Игорь Николаевич Профессор экономического факультета. Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова

Басова Мария Михайловна Заместитель декана факультета налогов, аудита и бизнес-анализа Финансовый университет при Правительстве РФ

Чупин Александр Леонидович Заместитель декана экономического факультета Российский университет дружбы народов имени П.Лумумбы

Незаймакин Валерий Николаевич Профессор кафедры финансов и кредита Российский государственный гуманитарный университет

Никонорова Алла Владимировна Доцент кафедры экономической теории Финансовый университет при Правительстве РФ

Дмитриева Ольга Александровна Доцент кафедры налогов и налогового администрирования факультета налогов, аудита и бизнес-анализа Финансовый университет при Правительстве РФ

Швец Юрий Юрьевич Лаборатория управления инновациями, Институт проблем управления Российской академии наук

Колосова Елена Валерьевна Лаборатория управления инновациями, Российский экономический университет имени Г.В. Плеханова

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Bozorov Orifjon Shodiyevich – t.f.n., dotsent

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Vaxabov Abduraxim Vasikovich – i.f.d., professor

Hakimov Obidjon Arzikulovich – i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich- i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna- i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna-i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aliqulov Azamat Tuyg'unovich -i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aminov Fazliddin Baxadirovich- i.f.n., dotsent

Xo'jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi,iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko'rsatish va turizm sohasi

September 2025

Volume 3

Number 4

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ojs.qmii.uz

Chakana savdo korxonalari faoliyati va rivojlanishining mohiyati va o'ziga xos xususiyatlari

Toshpulatov Bobur Rasul o'g'li

Сущность и особенности деятельности и развития предприятий розничной торговли

Тошпулатов Бабура Расула оглы

The nature and characteristics of the activities and development of retail trade enterprises

Toshpulatov Babur Rasul oglu

Received: July 12, 2025 Revised: July 16, 2025 ■ Accepted: July 19, 2025 ■ Published Online: September 1, 2025

- **Annotatsiya.** Ushbu maqolada savdo tashkilotlari, xususan chakana savdo tashkilotlari haqida xorij hamda mahalliy olimlarning fikr-mulohazalari, savdo korxonalarini rivojlantirish turlarining tasnifi keltirilgan. Shuningdek, chakana savdo korxonalarining rivojlanishini ularning xo'jalik yuritish holati va O'zbekiston Respublikasi iste'mol bozori konyunkturasiga muvofiq boshqarishga yondashuvlar borasida mualliflik taklifi keltirilgan.
- **Kalit so'zlar:** Chakana savdo, savdo korxonalari, xo'jalik yuritish subektlari.
- **Аннотация.** В статье представлены мнения зарубежных и отечественных учёных об организациях торговли, в частности розничной торговли, дана классификация типов развития предприятий торговли. Также представлены авторские предложения по подходам к управлению развитием предприятий розничной торговли с учётом их экономического положения и условий потребительского рынка Республики Узбекистан.
- **Ключевые слова:** Розничная торговля, торговые предприятия, хозяйствующие субъекты.
- **Abstract.** The article presents the opinions of foreign and domestic scientists about trade organizations, in particular retail trade, and provides a classification of types of trade enterprise development. The author's proposals on approaches to managing the development of retail trade enterprises, taking into account their economic situation and the conditions of the consumer market of the Republic of Uzbekistan, are also presented.
- **Key words:** Retail trade, trading enterprises, business entities.

KIRISH

Savdoning paydo bo'lishi tovar ishlab chiqaruvchilar o'z ehtiyojlarini qondirish uchun zarur bo'lganidan ko'proq mahsulot ishlab chiqara boshlagan jamiyatning rivojlanish jarayoniga tegishli. Savdo milliy iqtisodiyot tarmog'i sifatida ulgurji va chakana savdo korxonalarining kengaytirilgan tarmog'iga ega bo'lib, oziq-ovqat hamda nooziq-ovqat tovarlari guruhlarini mahsulotlarini saqlash, tashish va sotishni ta'minlaydi. Shuningdek, iste'molchilarga tegishli xizmat ko'rsatishni tashkil etadi va hokazo. Savdoning holati va rivojlanish darajasi xo'jalik yurituvchi subyektlar soni, ular faoliyatining hajmi, xaridorlar tomonidan tovarlarni iste'mol qilish tarkibi bilan tavsiflanadi. Mamlakatimizda ham chakana savdoni yanada rivojlantirish unga informatsion texnologiyalarni jalb etish borasida bir qancha ishlar amalga oshirilmoqda. Xususan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasining O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasining 2024 yil 23-yanvardagi 3943-IV-son qarori "Majburiy raqamli markirovkalash lozim bo'lgan tovarlarning chakana savdosini tartibga solish" to'g'risida [1] shular jumlasidandir.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Chakana savdo korxonalarining rivojlanishi haqida gapiradigan bo'lsak, A.M.Azaryan korxonaning rivojlanishini ichki salohiyat, imkoniyatlar, raqobatbardosh ustunliklar va innovatsiyalar nuqtai nazaridan ko'rib chiqadi [2].

V.I.Korsak o'z tadqiqotida xo'jalik yurituvchi subyektlarning rivojlanishini ta'minlash bo'yicha xorijiy yondashuvlarni monografik ko'rib chiqish asosida savdo korxonalarining rivojlanish nazariyalari tasnifini ko'rib chiqadi, shu bilan birga sikllik nazariyasi va atrof-muhit ta'siri nazariyasini ajratib ko'rsatadi. Xalqaro chakana savdo tarmoqlari faoliyatining samaradorligini ta'minlash misolida xo'jalik yurituvchi subyektlarning rivojlanish jarayoni ko'rsatilgan [3].

Mamlakatimiz olimlaridan SH.Ahmedov "Chakana savdo va uning rivojlanish omillari [4]" borasida izlanishlar olib borgan. Iqtisodchi olimlardan G'.X. Saidov[5], Sh. Xamroyev, M. Juraev, Z. Yuldasheva va boshqa mualliflar o'z ilmiy izlanishlarida chakana savdo korxonalarining transformatsiyasi, iste'mol bozori strukturasi, tovarlar aylanmasining o'sish dinamikasi kabi jihatlarini chuqur tahlil qilganlar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada mualliflar tomonidan analiz-sintez, induksiya-deduksiya, kuzatuv, ilmiy abstraksiyalash usullaridan

foydalanilgan. Tadqiqot metodologiyasi iqtisodiyotda chakana savdo korxonalari, ularning tasniflari hamda rivojlanishini ularning xo'jalik yuritish holati va O'zbekiston Respublikasi iste'mol bozori konyunkturasiga muvofiq boshqarishga yondashuvlar haqida xorij va mahalliy olimlarning ilmiy tahlillari keltirilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yuqoridagi fikr-muloxazalarni umumlashtirgan holda, savdo korxonalarining rivojlanish turlari tasnifini umumlashtirish mumkin.

Chakana savdo korxonalari xo'jalik yuritishining hozirgi holatini, iste'mol bozori konyunkturasini hamda chakana savdo korxonalari faoliyat ko'rsatishi va rivojlanishining konseptual asoslarini hisobga olgan holda, biz rivojlanishni boshqarishga siklik, resurs, infratuzilma, innovatsion va strategik kabi yondashuvlarni ajratishni taklif qilamiz (2-jadval).

2-jadval

Chakana savdo korxonalarining rivojlanishini ularning xo'jalik yuritish holati va O'zbekiston Respublikasi iste'mol bozori konyunkturasiga muvofiq boshqarishga yondashuvlar

Rivojlanishni boshqarishga yondashuv	Tavsif
Davriy (siklik)	chakana savdo korxonalarining faoliyat ko'rsatishi va rivojlanishi tizimida yuzaga kelgan o'zgarishlarni monitoring qilish, shuningdek korxonaning faoliyat ko'rsatish yoki rivojlanish sikli fazalariga bog'liq holda barqarorlikni ta'minlash yo'nalishlarini ishlab chiqishdan iborat bo'ladi;

Resursli resurs salohiyati elementlaridan foydalanish samaradorligini oshirish maqsadida chakana savdo korxonalarining resurs ta'minotini maqbullashtirish uchun qo'llaniladi;
--

Infratuzilma	faoliyat ko'rsatishi va rivojlanishini ta'minlash bo'yicha umumiy manfaatlarga erishish maqsadida iste'mol bozori infratuzilmasi subyektlari bilan samarali tashkiliy-iqtisodiy aloqalarni shakllantirish maqsadida foydalaniladi;
--------------	--

Innovatsion	investitsiyaviy ta'minot bilan o'zaro hamkorlik qilish hisobiga xo'jalik faoliyatini amalga oshirishda innovatsiyalarni asoslash va joriy etish uchun qo'llaniladi, bu chakana savdo korxonalarini rivojlantirishni boshqarish samaradorligini oshirishga ko'maklashadi;
-------------	--

Strategik menejment	toimonidan qo'yilgan maqsadlarni va iste'mol bozori konyunkturasini hisobga olgan holda iqtisodiy strategiyani ishlab chiqish yo'li bilan xo'jalik yuritishning keyingi yo'nalishlarini asoslash uchun foydalaniladi.
---------------------	---

2-jadvalda taklif etilgan chakana savdo korxonalari

1.-jadval

Savdo korxonalarini rivojlantirish turlarining tasnifi [6]

Tasnifiy belgi	Savdo korxonalarini rivojlantirish turi
Korxonaning ijtimoiy-iqtisodiy tizimidagi o'zgarishlar ko'lamiga ko'ra	umumkorporativ yoki ichki korporativ (mahalliy) rivojlanish;
Korxonaning ijtimoiy-iqtisodiy tizimidagi o'zgarishlar sifati bo'yicha	progressiv yoki regressiv rivojlanish;
Korxonaning ijtimoiy-iqtisodiy tizimidagi o'zgarishlar obyektiga qarab	tashkiliy, texnik-texnologik, ijtimoiy, iqtisodiy rivojlanish;
O'zgarishlarning xususiyatiga qarab	yo'naltirilgan, siklik, spiralsimon
Trend turiga qarab	chiziqli yoki nochiziqli rivojlanish;
Korxonaning ijtimoiy-iqtisodiy tizimidagi o'zgarishlar dinamikasiga qarab	tekis rivojlanish (evolyutsion), notekis rivojlanish (revolyutsion);
Asosiy mezonning tabiatiga ko'ra	mutlaq yoki nisbiy rivojlanish;
Jarayonlarning noaniqlik darajasiga qarab	prognoz qilinayotgan (ishonchli) yoki tasodifiy rivojlanish;
Korxonaning ijtimoiy-iqtisodiy tizimidagi o'zgarishlarning asosiga qarab	ekstensiv (miqdoriy) yoki intensiv (sifat) rivojlanish;
O'zgarishlarni boshqarish imkoniyatiga qarab	boshqariladigan yoki spontan rivojlanish;
Korporativ strategiyaga qarab	adaptiv, reaktiv yoki ilgarilab ketuvchi (oldini oluvchi) rivojlanish;
Korxonaning ijtimoiy-iqtisodiy tizimidagi o'zgarishlarning murakkabligiga qarab	elementli, integral yoki tizimli rivojlanish;
O'zgarish maqsadiga qarab	oddiy yoki kengaytirilgan rivojlanish.

rivojlanishini boshqarish yondashuvlari xo'jalik yuritishning ichki va tashqi muhit omillari ta'siri bilan bog'liq bo'lgan korxonaning hayotiy siklining bir bosqichidan boshqasiga o'tishiga olib kelishi mumkin, resurs salohiyatini shakllantirish va undan samarali foydalanish, samarali tashkiliy-iqtisodiy aloqalarni o'rnatish, innovatsion-investitsion model, chakana savdo korxonalarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlarini

shakllantirish bo'yicha o'zgarishlarni boshqarish tizimiga asoslanadi.

Chakana savdo korxonalari ichki muhitining ularning xo'jalik yuritish samaradorligini oshirishga ta'sir ko'rsatuvchi alohida tarkibiy qismi korporativ madaniyat bo'lib, u tashqi muhit talablariga javob berishi, chakana savdo korxonasining iqtisodiy strategiyasiga adekvat bo'lishi lozim.

2-jadval

Chakana savdo korxonalarining rivojlanishini ularning xo'jalik yuritish holati va O'zbekiston Respublikasi iste'mol bozori konyunkturasiga muvofiq boshqarishga yondashuvlar

Rivojlanishni boshqarishga yondashuv	Tavsif
Davriy (siklik)	chakana savdo korxonalarining faoliyat ko'rsatishi va rivojlanishi tizimida yuzaga kelgan o'zgarishlarni monitoring qilish, shuningdek korxonaning faoliyat ko'rsatish yoki rivojlanish sikli fazalariga bog'liq holda barqarorlikni ta'minlash yo'nalishlarini ishlab chiqishdan iborat bo'ladi;
Resursli	resurs salohiyati elementlaridan foydalanish samaradorligini oshirish maqsadida chakana savdo korxonalarining resurs ta'minotini maqbullashtirish uchun qo'llaniladi;
Infratuzilma	faoliyat ko'rsatishi va rivojlanishini ta'minlash bo'yicha umumiy manfaatlarga erishish maqsadida iste'mol bozori infratuzilmasi subyektlari bilan samarali tashkiliy-iqtisodiy aloqalarni shakllantirish maqsadida foydalaniladi;
Innovatsion	investitsiyaviy ta'minot bilan o'zaro hamkorlik qilish hisobiga xo'jalik faoliyatini amalga oshirishda innovatsiyalarni asoslash va joriy etish uchun qo'llaniladi, bu chakana savdo korxonalarini rivojlantirishni boshqarish samaradorligini oshirishga ko'maklashadi;
Strategik	menejment tomonidan qo'yilgan maqsadlarni va iste'mol bozori konyunkturasini hisobga olgan holda iqtisodiy strategiyani ishlab chiqish yo'li bilan xo'jalik yuritishning keyingi yo'nalishlarini asoslash uchun foydalaniladi.

Xodimlarga nisbatan chakana savdo korxonalari samarali faoliyatining mezonlari izlash, yollash, moslashtirish, tayyorlash va qayta tayyorlash, baholash, rag'batlantirish hamda shu kabilarni birlashtiruvchi xodimlarning maqbul tuzilmasini ta'minlash hisoblanadi.

Chakana savdo korxonalarining moliya sohasi xo'jalik faoliyatini amalga oshirish uchun kapitalning optimal tarkibini shakllantiradi. Bunda tovar zaxiralarini shakllantirish uchun pul mablag'lari hajmini asoslash, ustama miqdori, xarajatlarni budjetlashtirish, moliyaviy holatni tahlil qilish va boshqalar belgilovchi mezonlar hisoblanadi. Chakana savdo kompaniyalarining texnik-texnologik ta'minoti savdo jihozlari va asbob-uskunalar, tovar zaxiralari, ombor va savdo maydonlari, boshqa resurslarning kerakli hajmini aniqlash bilan tavsiflanadi.

Demak, biz chakana savdo korxonalarining faoliyat ko'rsatishi va rivojlanishi o'rtasida uzviy bog'liqlik mavjud bo'lib, u ijobiy

iqtisodiy natijalarga erishish maqsadida iste'mol bozori konyunkturasini, iste'molchilarning ehtiyojlariga muvofiq resurs salohiyatini optimallashtirishni ta'minlash hamda ichki va tashqi muhit omillarining ta'siri natijasida korxonada yuzaga keladigan o'zgarishlarni boshqarish va buzg'unchi ta'sirlarga qarshi turish orqali chakana savdo korxonalarining ichki iqtisodiy tizimini o'zgartirish imkoniyatida namoyon bo'ladi deb hisoblaymiz.

Chakana savdo korxonalarining faoliyat ko'rsatishi tushunchasining mazmuniga kelsak, bizning fikrimizcha, bu doimiy faoliyat bo'lib, uning natijasida ularning joriy holatini saqlab turish va ushbu korxonalarning iste'molchilarning tovarlar va xizmatlarga bo'lgan ehtiyojlarini qondirish qobiliyatini ta'minlash uchun majburiy bo'lgan funksiyalar amalga oshiriladi, tegishli resurs ta'minoti doimiy ravishda shakllantiriladi va foydalaniladi.

Chakana savdo korxonalarining rivojlanishi tushunchasiga

kelsak, bu o'zgarish jarayonlari orqali bir takrorlanmas holatdan boshqasiga o'z-o'zidan yoki boshqariladigan o'tishlarni ta'minlaydigan qaytmas jarayondir. Chakana savdo korxonasining har bir aniq iqtisodiy holatining takrorlanmasligi uni belgilab bergan omillarning xilma-xilligi, sifati, miqdori va ta'sir kuchini to'liq takrorlash imkoniyati yo'qligi bilan ta'minlanadi.

Chakana savdo korxonalari rivojlanishining birlamchi asosi sifatida iqtisodiy predmetlar (obyektlar), ularning turli xossalari, xususiyatlari va parametrlarining o'zaro ta'siri natijasida yuzaga keladigan xilma-xil ўзгаришларни ҳисоблаш lozim. Korxona tizimidagi ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar obyektiv xarakterga ega, ya'ni inson (mulkdorlar, menejerlar, ishchilar, investorlar, iste'molchilarning kreditorlari va shu kabilar) irodasi va xohishiga bog'liq emas. Fikrimizcha, chakana savdo korxonalari rivojlanishini to'rtta darajada belgilash maqsadga muvofiq bo'lib, ularning har biri quyidagi darajalar uchun zamin yaratadi:

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tahlil va kuzatishlar natijasida quyidagi xulosalarga kelindi.

1. Ilmiy-nazariy darajada: chakana savdo kompaniyalarining rivojlanishi – bu kompaniyaning (yoki uning alohida quyi tizimlarining) yaratilishidan boshlab faoliyat yuritishni to'liq to'xtatgunga qadar bir nisbiy barqarorlik holatidan boshqasiga o'tishining ichki va tashqi shartlangan ketma-ketliklari to'plamidir.
 2. Uslubiy daraja: chakana savdo korxonalarining rivojlanishi - bu xo'jalik yuritishning dinamik muhiti sharoitida korxonaning ijtimoiy-iqtisodiy tizimining ozmi-ko'pmi samarali faoliyat ko'rsatishiga imkon beradigan uning tuzilishi, funksiyalari, elementlari, shuningdek, ularning alohida xususiyatlarining doimiy o'zgarishlaridir.
 3. Uslubiy darajada: chakana savdo kompaniyalarining rivojlanishi - bu alohida biznes jarayonlarining miqdoriy va sifat xususiyatlarini va umuman tadbirkorlik faoliyatining maqsadli samaradorligini bosqichma-bosqich sozlash jarayonidir.
 4. Taxminiy daraja: chakana savdo korxonalarining rivojlanishi - bu qisqa, o'rta va uzoq muddatli istiqbolda asosiy vositalar, aylanma mablag'lar, tovar resurslari, xodimlar, yer uchastkalari va boshqalardan foydalanishning maqsadli samaradorligini doimiy ravishda o'zgartirish (oshirish) dir.
- Umuman olganda, korxona rivojlanishiga asosiy yondashuvlarning mualliflik umumlashmasi kompaniyaning rivojlanish nazariyalarini ajratib ko'rsatish va tavsiflash, savdo kompaniyalarining rivojlanish turlari tasnifini, savdo kompaniyalari rivojlanishini boshqarishga zamonaviy

yondashuvlarni ko'rib chiqish imkonini berdi. Bu esa keyingi izlanishlarda chakana savdo korxonalarining faoliyat ko'rsatishi va rivojlanishini ta'minlash omillari hamda mezonlarini o'rganishga bag'ishlangan masalani ko'rib chiqishga imkon berdi.

Muallif haqida / Сведения об авторе / Author details

1. Toshpulatov Bobur Rasul o'g'li Termiz davlat Pedagogika instituti / Тошпулатов Бабура Расула оглы Термезский государственный педагогический институт / Toshpulatov Babur Rasul oglu Termez State Pedagogical Institute

► boburtoshpulatov909@gmail.com

■ <https://orcid.org/0009-0009-9077-917X/print/>

Foydalanilgan adabiyotlar:

- [1]. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasining 2024 yil 23-yanvardagi 3943-IV-son qarori "Majburiy raqamli markirovkalash lozim bo'lgan tovarlarning chakana savdosini tartibga solish" to'g'risida qarori. <https://lex.uz/uz/docs/-7047448>
- [2]. G'.X. Saidov, M. Juraev. "Savdo tizimini isloh qilishning iqtisodiy asoslari" – T.: Iqtisodiyot, 2018.
- [3]. Азарян О. М. Институционализация концепта развития торговли в современной конвенциональной среде/О. М. Азарян, Н. Ю. Возиянова // Актуальные проблемы экономики. – 2013. – № 4. – С. 8-14.; Азарян О. М. Проблема институциональных ловушек в регулировании развития внутренней торговли Украины / О. М. Азарян, Н. Ю. Возиянова // Актуальные проблемы экономики. – 2014. – № 7. – С. 8-13.; Азарян О. М. Розничная торговля: развитие и инновации: монография/О. М. Азарян, Б. Халлир, Э. М. Локтев, Л. Г. Саркисян, О. Ю. Бельский; ред.: О. М. Азарян. – Донецк: ДонНУЭТ, 2012. – 387 с.
- [4]. Корсак В. І. Теоретичні аспекти розвитку торговельних організацій та їх значення для регіональної економіки / В. І. Корсак // Економічний часопис-XXI. – 2012. – № 5–6. – С. 67-70.
- [5]. Березин О. В. Компаративный анализ научных подходов к понятию "управление развитием предприятий торговли" / О. В. Березин, О. М. Мезенцева // Проблемы экономики. – 2015. – № 2. – СС. 242.
- [6]. Кокнаєва М. О. Чинники зовнішнього та внутрішнього середовища забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства роздрібної торгівлі / М. О. Кокнаєва // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 6. – Т. 2. – С. 314-318.